



Verslag Leergemeenschap Water en Ruimte West

2 februari 2012

1) opening

Door Robert Tekke en Toos Lander, namens de gastheer Hoogheemraadschap van Delfland. Robert en Toos benadrukten de noodzaak van het ontwikkelen van een gemeenschappelijke taal voor waterbeheerders en ruimtelijke ordenaars en gaven daarbij het voorbeeld van een hulpmiddel dat zij ontwikkeld hebben met gemeente Westland.

2) terugblik

Stand van zaken Evaluatie Watertoets, door Hilde Westera, Landelijke Werkgroep Watertoets (LWW).

Momenteel bereidt de LWW, op basis van de resultaten van de evaluatie, de besluitvorming in het Bestuurlijke Koepeloverleg voor. De LWW zal ervoor pleiten, het instrument in de huidige vorm (als licht wettelijk instrument en bestuurlijk arrangement, dat toeziet op tijdig overleg en op rapportage over de resultaten van dit overleg) in de nieuwe omgevingswet / het nieuwe omgevingsbesluit te borgen voor zowel concrete als strategische ruimtelijke plannen. De LWW vindt dat de watertoets goed past binnen doel en uitgangspunten van de nieuwe Omgevingswet en als voorbeeld kan dienen voor toepassing van de aanbevelingen van de commissie Elverding in de praktijk.

Een tweede aanbeveling zal zijn, dat het rijk op nieuwe beleidsterreinen en –uitwerkingen, zoals het klimaatbeleid, duidelijkheid schept omtrent taken en bevoegdheden van de diverse regionale overheden.

Ten slotte zal de LWW ervoor pleiten, dat het rijk (de vorming van) een zogeheten “lerend netwerk” voor “water en ruimte”-professionals ondersteunt en daarmee de verbetering van de watertoetspraktijk. De LWW is van mening dat (de vorming van) een “lerend netwerk” in het huidige tijdsgewricht een goede manier is om te werken aan een betere praktijk. Beleid en wetgeving veranderen immers in een steeds hoger tempo. De nieuwe Wro van 2008 moet zich in de praktijk nog bewijzen en er wordt al gewerkt aan een Omgevingswet ter vervanging van de Wro. Tegen een dergelijke achtergrond is het steeds belangrijker om als beroepsgroep aan de eigen beroepspraktijk te bouwen.

Het “lerende netwerk” moet in de eerste plaats een kader bieden voor (de bespreking van / de beantwoording van) de eigen leervragen. Als zodanig draagt zo’n netwerk bij aan een breder gedeelde kennisbasis onder professionals, die werken aan “water en ruimte”-vraagstukken. Naarmate het netwerk sterker wordt kan het leiden tot / bijdragen aan “bottom-up”-beleidsontwikkeling. De LWW wil hieraan een bijdrage leveren.

Hilde Westera legt tot slot uit dat het Actieprogramma Water en Ruimte in 2012 kan voorzien in het faciliteren van nog twee bijeenkomsten van deze leergemeenschap (West). De LWW zal aan het BKO voorstellen om voor 2013 en 2014 middelen vrij te maken voor ondersteuning van (de vorming van) het lerende netwerk.

3) Samenwerken anno 2012: aanpak en ervaringen uit Brabant (‘door de waterschapsbril’).

Door Paul van Dijk, waterschap De Dommel.

De presentatie van Paul van Dijk is te vinden op www.waterenruimte.nl Kern van het verhaal is dat het bouwen en onderhouden van een netwerk tussen waterschap, gemeenten en provincie op regionale schaal vraagt om:

- beginnen bij jezelf/neem zelf initiatief voor overleg en betrokkenheid
- voortdurend commitment van alle partijen
- betrouwbare opstelling en vertrouwen in de ander

Lessen uit Brabant:

- zorg dat je als waterschappen in de regio samen dezelfde boodschap vertelt
- leer concessies te doen
- waterschappen zijn nog geen vanzelfsprekende partner in strategisch/regionaal RO overleg
- samenwerken kost tijd

4) Presentatie Marco van Schaik, HDSR

Om goed te kunnen samenwerken in de regio is het noodzakelijk om als organisatie goed op de hoogte te zijn van de agenda's van je partners in de regio en deze te kunnen verbinden met je eigen agenda voor de lange termijn. Marco van Schaik (HDSR) ging in op de wijze waarop de Stichtse Rijnlanden dat probeert te organiseren en wat daarbij de obstakels zijn.

De presentatie is te vinden op www.waterenruimte.nl

5) Deelsessies

In 3 subgroepen gingen de deelnemers aan de slag om te leren van elkaars ervaringen en kennis.

- Groep 1: o.l.v Toon van Bergen (Bluewaycompany) met inbreng van Paul van Dijk (Waterschap De Dommel): over strategische samenwerking op regionaal niveau: succesfactoren, lastigheden, verbeterpunten, waar loop je tegenaan als je dit voor elkaar wil krijgen in je organisatie.

In de subgroep strategische samenwerking zijn de volgende vragen centraal gesteld:

Vragen:

- ✓ Hoe organiseer je strategische samenwerking?
- ✓ Hoe neem je water proactief mee in ruimtelijke plannen?
- ✓ Samenwerking alleen zinvol bij vooraf gestelde doelen of kunnen deze ook tijdens de samenwerking ontstaan? (-> vraagt om een vervolg)

In de discussie zijn een viertal thema's gedefinieerd welke van belang zijn in het beantwoorden van bovenstaande vragen:

Conclusies:

1. Organisatie

Uitwisselen van ervaringen met twee vormen van organiseren:

- onderscheidt tussen senior – junior wateradviseurs: heeft als voordeel dat de juiste competentie met de juiste vraagstukken bezig is en dat de senior voldoende tijd en aandacht houdt voor de strategische vraagstukken in plaats van ongewild al zijn tijd te besteden aan de vele operationele vragen.
- draagvlak via groeiende groep ambassadeurs: het proactief handelen van waterschappen vraagt om een cultuuromslag in de organisatie. De vraag bestaat hoe dit te bereiken? Een methode om deze cultuuromslag te

bereiken is het creëren van een steeds groter groeiend team van mensen die de proactieve boodschap uitdragen en daarmee een soort ambassadeurs van een proactief handelen door het waterschap zijn.

2. Schaalniveau

Elk schaalniveau van operationeel tot strategisch vraagt zijn eigen competenties. Er worden bijvoorbeeld in strategische vraagstukken (naast inhoudelijke) meer algemene vaardigheden en abstract denkvermogen gevraagd dan bij operationele vraagstukken. Dat betekent dat er verschillende soorten mensen met strategische versus operationele vraagstukken bezig zijn.

3. Proactief

Proactief handelen door bijvoorbeeld een waterschap is veel moeilijker dan het lijkt. Veel waterschappen focussen op de inhoud van een plan. Maar om in de planfase een partner te kunnen zijn moet je ook:

- weten wat je zelf wil
- weten wat de ander wil
- begrijpen wat je toegevoegde waarde is voor de ander

4. Begrip

Als partner in de planvorming is het belangrijk de rol van bijvoorbeeld de ruimtelijke ontwerper goed te begrijpen. Onder andere dat je je ervan bewust moet zijn dat de ruimtelijke ordenaars met meer dan alleen waterbelangen te maken krijgen. Het is aan de waterschappen om aan te geven waar en hoe het water in de veelheid van belangen een rol speelt en wat de toegevoegde waarde is.

- Groep 2: Workshop “Samenwerken: hoe organiseer je dit?”
O.l.v Thijs Harmsen (Harmsen-Procesmanagement) en Marco van Schaik (strategisch beleidsmedewerker Stichtse Rijnlanden):
In deze workshop ging men concreet aan de slag om met elkaar efficiënt te schakelen op het gebied van Water en Ruimte. Hoe werken we slimmer samen met concrete vragen uit de praktijk?

Conclusies

De conclusies van de deelnemers na deze workshop zijn:

1. *Zinvol*
de samenwerkingsvormen van deze workshop zijn zinvol. Hiermee moeten we als gemeenten en waterschappen verder aan de slag
2. *Pilots*
het is goed om pilots op te zetten waarin dergelijke nieuwe vormen van samenwerking kunnen worden ontwikkeld. Geïnteresseerde gemeenten en waterschappen zijn hierbij nodig. Daarbij gaat het om:
 - *gezamenlijke agendaontwikkeling op het gebied van water en ruimtelijke ordening*
 - *goede afstemming in de uitvoering, gericht op*
 - *tijdig uitwisselen van kennis*
 - *uitvoering van trajecten adequaat afstemmen*
 - *goede afstemming tussen interne organisatie (bij gemeente en bij waterschap) met samenwerking met andere organisaties.*

3. *Betrek medewerkers, managers én bestuurders bij een goede samenwerking tussen gemeenten en waterschappen gaat het om goede samenwerking tussen medewerkers, maar ook een goede samenwerking tussen bestuurders en managers.*
4. *Samenwerking is mensenwerk
Als je samenwerking in je organisatie wilt verbeteren kun je beginnen met een of enkele bevlogen medewerkers die het anders gaan doen. Proberen om van daaruit de rest aan te steken.*

Twee werkwijzen zijn toegepast in deze workshop (in compacte vorm):

Aanpak 1 "Intiem gesprek": hoe help je collega's van ruimte / water verder met dilemma's in het werk? Je benut hierbij de kennis die in de groep aanwezig is. In het "intieme gesprek" discussiëren betrokken op een bepaalde wijze met elkaar.

Resultaten van de aanpak:

1. de inbrenger krijgt snel een groot aantal suggesties aangereikt
2. deelnemers wisselen onderling veel ervaring en kennis uit, en
3. er ontstaat onderlinge samenwerking; dit kan een voordeel zijn voor de afstemming tussen water en ruimte.

Aanpak 2: gezamenlijke agendaontwikkeling en uitvoering.

In deze aanpak wordt eerst met elkaar geïventariseerd welke wensen en mogelijkheden er zijn in een bepaald gebied. Gemeenten en waterschappen geven deze aan. Vervolgens wordt nagegaan wat dit betekent voor de werkwijze van de gemeenten en de waterschappen en hoe deze op een slimme manier vorm kan krijgen.

Resultaten en aanbevelingen van de aanpak:

1. van het begin af aan met elkaar daadwerkelijk aan het werk gaan; zo leer je het snelst en krijg je zicht op resultaten
2. op strategisch niveau een gezamenlijk lange termijn beeld maken
3. vervolgens de uitvoering van dit beeld gezamenlijk invullen; daarmee ga je met elkaar na welke mogelijkheden er zijn, krijg je een goed beeld van elkaars mogelijkheden en kom je tot nieuwe aanpakken
4. de samenwerking zo organiseren dat kennis van water eerder wordt ingebracht in een gebiedsontwikkeling
5. waterschap moet ook zelf een beeld hebben op ruimtelijke ontwikkelingen in een gebied en hiermee adequaat afstemmen met gemeenten en andere ruimtelijke partners
6. waterschap wordt met de intensieve samenwerking met gemeente zich beter bewust van de verschillende rollen en wanneer deze worden toegepast:
 - o de rol van toetser
 - o de rol van adviseur (richting gemeente, maar juist ook richting andere partijen die investeren in een gebied!)
 - o de rol van investeerder. De investeringen die een waterschap gaat doen, kan ook een mogelijkheid zijn om meer inbreng te krijgen bij investeringen van andere partijen (win-win-situaties opzoeken en benutten)
 - o dit vraagt steeds een "naar buiten gerichte blik" van het waterschap

De uitgetroefde werkwijzen kunnen effectief zijn in diverse trajecten. De deelnemers vinden dat dit nader moet worden onderzocht met pilots.

- Groep 3: o.l.v Fleur Schilt (Nirov) met inbreng van Marja Hilders (bestuurslid Delfland): over het opereren in regionale netwerken met als doel een gedegen gezamenlijke afstemming bij locatiekeuze. Hoe maken Gemeente, provincie en waterschap samen een optimale afweging voor locatiekeuzen voor wegen, bebouwing, natuur en waterberging?

Na de inventarisatie van leervragen bleek dat de groep zich wilde richten op de volgende **vragen**:

- hoe kan ik beter in *gesprek* komen met het waterschap, in plaats van alleen informatie of een oordeel te ontvangen?
- Hoe worden besluiten genomen bij een waterschap?
- Hoe vult je het accountmanagerschap in vanuit een waterschap? Wanneer ben je wel/geen vanzelfsprekende partner in een planproces?
- Hoe komt mijn boodschap over bij een waterschapsbestuur?
- Hoe kan ik ervoor zorgen dat het waterbelang beter wordt meegenomen bij locatiekeuzen?

Inzichten / innovaties / lessen:

Voorwaarden voor beter samenwerken en daarmee ook betere belangenafweging zijn:

1. meer inzicht in elkaars belangen en opgaven kan bewerkstelligd worden door stages;
2. geef, in je zoektocht naar samenwerking, niet op na 1 negatieve ervaring;
3. investeer in relaties; accountmanagement en deel je contacten ook met externe adviseurs/ontwerpers die bij je projecten zijn betrokken;
4. heb een 'open mind' ten opzichte van andere organisaties;
5. benut vaker de afwijkbevoegdheid om betere plannen te maken;
6. Indien je stuit op weerstand: vraag door. Waarom kan een bepaald voorstel wel/niet?
7. niet alleen toetsen;
8. ook grote behoefte aan inbreng waterschap bij ruimtelijke ordenaars;
9. het is wenselijk dat ook waterschappen een lange termijnvisie hebben;
10. streefbeeld, geen blauwdruk! Zorg voor flexibiliteit.

Deze voorwaarden zijn geïllustreerd door middel van praktijkvoorbeelden. De eerste bilaterale afspraken zijn inmiddels gemaakt voor het uitwisselen van contacten en suggesties voor projecten (o.a. dijkverzwarringsproject Schiedam).

Ruimtelijk meest relevante aspecten vanuit waterbeheer bij locatiekeuze:

- ✓ Gevoeligheid bodemdaling
- ✓ Vigerend peil van het gebied (inclusief variatie)
- ✓ Maatgevende peilen
- ✓ Kosten waterbeheer

5) Plenaire terugkoppeling

Mevrouw Bom-Lemstra (Dagelijks Bestuur, Hoogheemraadschap van Delfland) woonde de plenaire terugkoppeling bij en gaf haar visie op samenwerking in de regio. Ze duidde de noodzaak van samenwerking, het feit dat samenwerken tijd kost en dat het daarom noodzakelijk is om prioriteiten te stellen in het werk. Mevrouw Bom-Lemstra pleit ervoor om duidelijkheid te scheppen over wat je wel en niet doet als waterschap. Daarbij benadrukte ze dat het minstens zo belangrijk is om kenbaar te maken waar je je tijd niet in investeert.

6) Hoe verder met deze leergemeenschap

Uit de eerste reacties blijkt dat de bijeenkomst nuttig is geweest. Uit de evaluatie die volgt (per e-mail) hopen we nog een genuanceerder beeld te krijgen van de wensen voor vervolgbijeenkomsten.

Uit een peiling over de duur van de bijeenkomst blijkt dat alle aanwezigen de duur (één dagdeel) goed vinden.

Voor vervolg bijeenkomst(en) zijn de volgende zaken genoemd (in willekeurige volgorde):

- Verdieping van het thema door evaluatie van een casus. Ofwel door een case voor te bereiden die besproken kan worden met een belangrijke partner in de regio (Provincie Noord Holland werd genoemd)
- Ontwikkelen en onderhouden van waternetwerken (linkedIn)
- Cultuurverschillen; water (operationeel) en RO (gericht op ontwerper en toekomst)
- Behandeling van de visie van Metropoolregio Rotterdam / Den Haag). In de visie komt water nauwelijks voor.
- Visievorming: nut, noodzaak en aanpak van een lange termijn visie op een gebied.